

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ТРУДОВЕ ПРАВО»

Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Освітньо-професійна програма	«Менеджмент організацій»
Факультет	Економічний
Кафедра	Менеджменту
Семестр	6
Кількість кредитів	3
Мова викладання	українська
Викладачі	к.ф.н., доц. Хмара М.В.
Контактна інформація	megu-chmara@ukr.net

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	Предметом вивчення навчальної дисципліни «Трудове право» є трудові відносини, які виникають при: здійсненні найманим працівником права на працю та відпочинок; забезпеченні гарантій працевлаштування жінок, неповнолітніх, інвалідів; укладенні та розірванні трудових договорів; забезпеченні зайнятості, профорієнтації і працевлаштування; професійному відборі, професійній підготовці й підвищенні кваліфікації кадрів; укладанні і виконанні колективних договорів; нагляді і контролі за охороною праці й дотриманням трудового законодавства; розгляді трудових спорів; соціально-партнерські відносини.
Мета та цілі	Метою викладання навчальної дисципліни «Трудове право» є опанування студентами системи знань з трудового права України; акцентування уваги студентів на складних теоретичних та практичних проблемах трудових правовідносин; на основі конкретно-предметного матеріалу сприяння виробленню навиків аналітичного мислення у студентів; формування практичних умінь і навиків щодо правильного тлумачення та застосування норм трудового права. Основними завданнями вивчення дисципліни «Трудове право» є поглиблене вивчення студентами проблем трудового права, аналіз актів трудового законодавства України, міжнародних договорів, актів вищих судових інстанцій, навчальної та монографічної літератури, вирішення аналітичних завдань та практичних казусів відповідно до програми курсу.
Результати навчання	Згідно з вимогами освітньо-професійних та освітньо-кваліфікаційних програм студент повинен знати: положення актів трудового законодавства України та міжнародних договорів щодо правового регулювання трудових відносин; основні положення правової доктрини з питань виникнення та припинення трудових правовідносин, укладення та припинення трудових договорів, правового статусу суб'єктів трудового права, підстави, зміст та

	види відповідальності при порушенні трудового законодавства, колективних угод, трудових угод, порядок вирішення трудових спорів; підходи судової практики щодо тлумачення і застосування законодавства України, що регулює трудові правовідносини; міжнародно-правове регулювання трудових відносин; вміти: використовувати дані науки трудового права для вирішення практичних завдань; правильно застосовувати та тлумачити трудове законодавство, колективні договори, трудові угоди; орієнтуватися в міжнародно-правовому регулюванні трудових відносин.
Soft skills	Навички комунікації, лідерство, здатність брати на себе відповідальність і працювати в критичних умовах, працювати в команді, управляти своїм часом, розуміння важливості дедлайнів, здатність логічно і системно мислити, креативність.
Пререквізити	Базові знання з дисциплін: «Правознавство», «Господарське право», «Економіка праці».

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	План, короткі тези	Завдання
Тема 1. Трудове право як галузь права України	Поняття трудового права як галузі права. Предмет трудового права: індивідуальні та колективні трудові відносини. Сфера дії норм трудового права. Поняття та особливості методу трудового права в умовах ринкової економіки. Поєднання державно-правового і договірно-правового, централізованого і локального регулювання трудових відносин. Єдність і диференціація трудового права. Роль і функції трудового права в умовах ринкової економіки. Зміст соціальної, захисної, виробничої функцій трудового права.	Тести, питання
Тема 2. Принципи трудового права	Поняття і значення основних принципів трудового права. Проблема імплементації принципів міжнародного трудового права у трудове право України. Формулювання і система основних принципів трудового права. Зміст і конкретизація основних принципів трудового права. Принципи, що виражають політику в галузі правового регулювання ринку праці і ефективної зайнятості. Принципи, що визначають застосування умов праці. Принципи, що визначають охорону трудових прав працівників.	Тести
Тема 3. Джерела трудового права	Поняття джерел трудового права, їх класифікація та види. Історія розвитку трудового законодавства. Сучасна система джерел, їх особливості. Система трудового законодавства. Загальна характеристика найбільш важливих джерел трудового права. Конституція України як основне джерело трудового права. Кодекс законів про працю України. Система законів, що регулюють соціально-трудова відносини. Підзаконні акти, що регулюють працю працівників. Акти соціального партнерства. Локальні нормативно-правові акти. Значення роз'яснень Пленуму Верховного Суду України. Реформа трудового законодавства: основні напрями. Проект Трудового кодексу України. Єдність і диференціація в трудовому праві. Загальне і спеціальне законодавство про працю працівників. Дія нормативних актів трудового законодавства у часі, просторі і за категоріями працівників.	
Тема 4. Міжнародно-правове регулювання праці	Поняття міжнародно-правового регулювання праці, його суб'єкти. Міжнародна організація праці, її структура, основні напрями діяльності. Джерела міжнародно-правового регулювання праці. Конвенції та рекомендації МОП. Загальна декларація прав людини. Міжнародні пакти про права людини. Акти Ради Європи та Європейського Союзу. Основні права людини в сфері праці. Право на працю. Заборона примусової праці. Рівність в праці. Заборона дискримінації. Право на асоціацію. Права представників трудящих на підприємстві. Право на колективні договори. Право на страйк.	Практичні завдання

	Зайнятість і працевлаштування. Умови праці. Правове регулювання охорони праці. Соціальне співробітництво організацій працівників і роботодавців. Мирні засоби вирішення трудових конфліктів. Двосторонні договори України про працевлаштування і соціальний захист працівників. Праця громадян України за кордоном. Трудові права іноземців в Україні. Відшкодування шкоди працівникові за міжнародним договором України.	
Тема 5. Суб'єкти трудового права	Поняття і класифікація суб'єктів трудового права. Трудова правоздатність та дієздатність. Правовий статус суб'єктів трудового права, його зміст. Суб'єкти індивідуальних трудових відносин. Працівники як суб'єкти трудового права. Роботодавці як суб'єкти трудового права. Суб'єкти колективних трудових відносин. Профспілки як суб'єкти колективних трудових відносин. Поняття, види і правовий статус трудових колективів. Повноваження трудових колективів, їх класифікація. Механізм здійснення повноважень і самоврядування трудового колективу. Органи трудового колективу. Державні органи та органи місцевого самоврядування як суб'єкти трудового права. Органи державного нагляду і контролю як суб'єкти трудових правовідносин.	Тести
Тема 6. Правовідносини у сфері праці	Поняття і система правовідносин у трудовому праві. Поняття трудового правовідношення, його особливості. Відмінність трудового правовідношення від суміжних з ним правовідносин: цивільного, адміністративного, соціального забезпечення. Елементи трудових правовідносин. Суб'єкти трудового правовідношення. Трудова правоздатність та дієздатність громадян, підприємств, установ і організацій в сфері трудового права. Зміст трудового правовідношення, основні права і обов'язки його суб'єктів. Підстави виникнення трудових правовідносин. Правовідносини, тісно пов'язані з трудовими, їх види. Правовідносини щодо забезпечення зайнятості і працевлаштування. Організаційно-управлінські правовідносини у сфері праці. Правовідносини у сфері професійної підготовки та підвищення кваліфікації кадрів безпосередньо на виробництві. Соціально-економічні правовідносини. Правовідносини у сфері нагляду і контролю за охороною праці, дотриманням трудового законодавства. Правовідносини щодо розгляду та вирішення трудових спорів.	Практичні завдання
Тема 7. Правове регулювання зайнятості і працевлаштування	Законодавство про зайнятість населення. Поняття, форми зайнятості і державна політика в цій сфері. Правовий статус безробітного. Поняття безробітного і підходящої роботи. Право громадян на забезпечення зайнятості і працевлаштування. Поняття, види працевлаштування. Правова організація працевлаштування. Державна служба зайнятості, її права і обов'язки. Державні гарантії (загальні та додаткові) зайнятості населення. Соціальні гарантії при втраті роботи і безробітті. Деякі особливості працевлаштування окремих категорій громадян (молоді, інвалідів, осіб, яких звільнено з лав Збройних Сил України або з альтернативної (невійськової) служби, вивільнених працівників і т. ін.).	Тести
Тема 8. Колективні договори і угоди	Загальна характеристика законодавства про колективні договори і угоди. Принципи розробки колективних договорів і угод. Поняття колективного договору. Сторони колективного договору і порядок його укладення. Зміст і структура колективного договору. Реалізація колективного договору, контроль за його виконанням. Відповідальність за порушення колективного договору. Поняття колективної угоди. Види колективних угод. Генеральна угода, галузеві і регіональні угоди, їх сторони і зміст. Порядок укладення, зміни угод і контроль за їхнім виконанням. Колективні переговори. Порядок вирішення розбіжностей під час ведення колективних переговорів.	Тести

Тема 9. Захист трудових прав. Індивідуальні і колективні трудові спори	<p>Поняття та причини виникнення трудових спорів. Види трудових спорів. Порядок вирішення індивідуальних трудових спорів. Органи, що розглядають індивідуальні трудові спори. Строки звернення та вирішення індивідуальних трудових спорів. Позовна давність. Особливості розгляду окремих категорій спорів. Організація та компетенція комісії по трудових спорах. Поняття та причини колективних трудових спорів. Сторони трудових спорів. Момент виникнення колективного трудового спору. Порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів). Органи по розгляду колективних трудових спорів. Страйк як крайній засіб вирішення колективних трудових спорів. Правові наслідки законного та незаконного страйку. Правовий статус Національної служби посередництва та примирення. Право на страйк та його реалізація.</p>	Тести
Тема 10. Трудовий договір. Поняття, сторони, зміст	<p>Поняття трудового договору як підстави виникнення трудових правовідносин. Гарантії при прийнятті на роботу. Сторони трудового договору. Форма та строк трудового договору. Контракт як особлива форма трудового договору. Зміст (умови) трудового договору. Випробування при прийнятті на роботу. Види трудових договорів. Порядок укладення трудового договору. Оформлення укладення трудового договору. Обов'язок роботодавця ознайомити працівника з умовами роботи. Поняття переведення та переміщення. Зміна істотних умов трудового договору. Припинення трудового договору. Поняття та класифікація підстав. Порядок та підстави розірвання трудового договору за ініціативою працівника. Порядок та підстави розірвання трудового договору за ініціативою роботодавця. Додаткові підстави розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця. Гарантії забезпечення права на працю вивільненим працівникам. Право поворотного прийняття на роботу. Загальний порядок припинення трудового договору. Відсторонення від роботи і його відмінність від розірвання трудового договору. Особливості укладення трудового договору з неповнолітнім працівником. Атестація працівників та її значення. Трудова книжка працівника. Значення, оформлення та зберігання.</p>	Тести, питання
Тема 11. Види трудового договору	<p>Поняття та види робочого часу. Норма тривалості робочого часу за законодавством України. Режим робочого часу. Поняття та порядок встановлення робочого часу. Класифікація режимів робочого часу. Особливості режиму робочого часу. Надурочні роботи. Умови залучення працівників до надурочних робіт. Робота у нічний час. Чергування на підприємстві та в установі. П'ятиденний та шестиденний робочий тиждень. Нормативи і облік робочого часу.</p>	Реферат
Тема 12. Укладення трудового договору	<p>Порядок укладення трудового договору. Фактичний допуск до роботи. Необґрунтована відмова в прийнятті на роботу. Оформлення трудової книжки.</p>	Тести
Тема 13. Зміна трудового договору. Припинення трудового договору	<p>Зміна умов трудового договору. Поняття і види переведень на іншу роботу. Переміщення на інше робоче місце. Зміна істотних умов праці. Відсторонення працівника від роботи. Поняття “припинення трудових правовідносин” і “розірвання трудового договору”. Підстави припинення трудових правовідносин, їх класифікація. Припинення трудових правовідносин за підставами, у яких присутня взаємна воля сторін. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця. Класифікація підстав розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця. Загальні та спеціальні юридичні гарантії працівникам, що звільняються за ініціативою роботодавця. Попередня згода профспілкового органу на розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця. Розірвання трудового договору з ініціативи осіб, які не є стороною трудового договору. Порядок розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця.</p>	Практичні завдання

	Припинення трудових правовідносин у зв'язку з порушенням правил прийняття на роботу. Порядок оформлення звільнення. Строки розрахунку із звільненим працівником. Вихідна допомога.	
Тема 14. Робочий час	Поняття та види робочого часу. Норма тривалості робочого часу за законодавством України. Режим робочого часу. Поняття та порядок встановлення робочого часу. Класифікація режимів робочого часу. Особливості режиму робочого часу. Надурочні роботи. Умови залучення працівників до надурочних робіт. Робота у нічний час. Чергування на підприємстві та в установі. П'ятиденний та шестиденний робочий тиждень. Нормативи і облік робочого часу.	Тести
Тема 15. Час відпочинку	Поняття та види часу відпочинку. Перерва протягом робочого дня як вид часу відпочинку. Щоденний відпочинок працівників. Вихідні дні як вид часу відпочинку та їх тривалість. Право працівника на відпустку. Поняття і види відпусток. Порядок надання відпусток за законодавством України. Відпустки, що не належать до часу відпочинку. Тривалість відпусток. Порядок відкликання працівника із відпустки. Святкові та неробочі дні як вид часу відпочинку.	Практичні завдання
Тема 16. Правове регулювання оплати праці	Поняття і структура заробітної плати. Мінімальна заробітна плата. Форми, строки, періодичність виплати заробітної плати. Тарифна система та її елементи. Способи регулювання оплати праці. Погодинна та відрядна системи оплати праці. Організація оплати праці. Строки виплати заробітної плати. Оплата праці при відхиленнях від нормальних умов праці. Порядок обчислення оплати відпусток. Поняття та види гарантійних та компенсаційних виплат. Обмеження відрахувань із заробітної плати. Індексация заробітної плати.	Тести
Тема 17. Гарантії і компенсації	Поняття гарантійних і компенсаційних виплат. Види гарантійних виплат. Виплати при службових відрядженнях. Виплати при переїзді на роботу в іншу місцевість. Інші види гарантійних і компенсаційних виплат. Гарантійні виплати за час щорічних відпусток. Гарантійні виплати за час проходження обов'язкових медичних оглядів. Гарантійні виплати за час виконання донорських функцій. Гарантійні виплати за час перерв, що включаються до робочого часу. Гарантійні виплати за час участі у виборчих компаніях. Гарантійні виплати за час виконання депутатських обов'язків. Гарантійні виплати за час виконання військових обов'язків. Гарантійні виплати членам добровільних пожежних дружин. Гарантійні виплати за час виконання працівниками процесуальних функцій у судах та правоохоронних органах. Виплати у зв'язку з професійною підготовкою та підвищенням кваліфікації. Гарантійні виплати у зв'язку з зупиненням роботи, зміною та припиненням трудового договору. Виплати у зв'язку з використанням особистого автотранспорту для виконання трудових обов'язків.	Тести
Тема 18. Дисципліна праці	Поняття трудової дисципліни. Методи забезпечення дисципліни праці. Додержання трудової дисципліни. Правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку. Правила внутрішнього трудового розпорядку. Заохочення як засоби забезпечення дисципліни праці. Поняття, підстави, порядок застосування. Поняття дисциплінарної відповідальності та дисциплінарного проступку. Дисциплінарні стягнення. Поняття, види та порядок їх застосування. Заходи громадського впливу на порушників трудової дисципліни.	Тести
Тема 19. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору	Ознаки матеріальної відповідальності. Види матеріальної відповідальності. Поняття матеріальної відповідальності за шкоду, заподіяну підприємству. Умови та підстави матеріальної відповідальності. Обмежена матеріальна відповідальність за шкоду, заподіяну підприємству. Повна матеріальна відповідальність за шкоду, заподіяну підприємству. Порядок	Тести

	притягнення працівників до матеріальної відповідальності. Порядок визначення розміру шкоди. Поняття нормального виробничо-господарського ризику.	
Тема 20. Правове регулювання охорони праці	Поняття та принципи охорони праці. Правове регулювання охорони праці. Організація охорони праці на підприємствах. Обов'язки сторін трудового договору щодо охорони праці. Особливості охорони праці окремих категорій працівників (неповнолітніх, інвалідів, жінок). Поняття нещасного випадку на виробництві. Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві. Відсторонення працівника від роботи. Періодичність та порядок проведення інструктажів з охорони праці на підприємстві. Нагляд за додержанням законодавства про охорону праці. Контроль за додержанням законодавства про охорону праці.	Тести
Тема 21. Правове регулювання праці окремих суб'єктів трудового права	Гарантії праці жінок у трудових правовідносинах. Гарантії прав неповнолітніх у трудових правовідносинах. Обмеження і особливий порядок звільнення вагітних жінок, жінок, які мають дітей, неповнолітніх. Правове регулювання застосування праці осіб зі зниженою працездатністю.	Тести
Тема 22. Контроль та нагляд за додержанням законодавства про працю	Поняття та види нагляду і контролю. Державний нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю. Громадський контроль за додержанням законодавства про працю. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці. Кримінальна відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.	Есе

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

1. Конституція України : від 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30 , 23 лип. — Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України. Прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 р. // Офіційний вісник України. — 2003. №11.Ст.461.
3. Кодекс законів про працю України : затв. Законом УРСР від 10 груд. 1971 р. № 322-VIII // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1971. — Дод. до № 50. — Ст. 375.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : від 7 груд. 1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1984. — Дод. № 51. — Ст. 1122.
5. Про зайнятість населення : Закон України від 05 липня 2012 р. № 5067-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2012. — № 6. — Ст. 578.
6. Про охорону праці : Закон України від 14 жовтня 1992 р. № 2694-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 49. — Ст. 668.
7. Про оплату праці : Закон України від 24 березня 1995 р. № 108/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 17. — Ст.121.
8. Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати : Закон України від 19 жовтня 2000 р. № 2050-III // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 49. — Ст. 422.
9. Про відпустки : Закон України від 15 листопада 1996 р. № 504/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 2. — Ст. 4.
10. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності : Закон України від 15 вересня 1999 р. № 1045 // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 45. - Ст.397.
11. Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності : Закон України від 22 червня 2012 р. № 5026-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2012. — № 34. — Ст. 721.
12. Про колективні договори і угоди : Закон України від 01 липня 1993 р. № 3356-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 36. — Ст.361.
13. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) : Закон України від 03 березня 1998 р. № 137/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 34. — Ст.227.
14. Дмитренко Ю.П. Трудове право України : Підручник / Ю.П.Дмитренко. — К. : Юрінком Інтер, 2009. — 624 с.
15. Мельничук О.А., Мельничук О.Ф. Трудове право України: навч. посібник. — Вінниця : Едельвейс і К, 2009. — 328 с.
16. Ротань В. Г., Зуб І. В., Сонін О. Є. Науково-практичний коментар законодавства України про працю / 14-те вид., допов. та переробл. — К., Алєрта ; ЦУЛ, 2011. — 672 с.
17. Пилипенко П. Д., Козак З. Я., Лещух Д. Р., Парлан Т. В. Трудове право України. Практикум : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка / Пилип Данилович Пилипенко (ред.). — К. : Ін Юре, 2008. — 337 с.
18. Болотіна Н.Б. Трудове право України: Підручник. — 4-те вид., стер. — К.: Вікар, 2008. — 725 с.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Загальна політика	Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті. При пропуску лекційних занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття. Виконати індивідуальне завдання.
Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
Політика щодо академічної доброчесності	Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

ОЦІНЮВАННЯ

Нарахування балів

Види оцінювання	Бали
Змістовий модуль 1 (теми 1-4)	10
Змістовий модуль 2 (теми 5-9)	12
Змістовий модуль 3 (теми 10-15)	17
Змістовий модуль 4 (теми 16-22)	21
Підсумковий контроль (теми 1-22)– залік	40

Розподіл балів для оцінювання успішності студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни